

Коментар НРА «Рюрік» щодо останніх заходів Національного банку України з врегулювання ситуації на валютному ринку

Правлінням Національного банку України 20 серпня 2014 року було прийнято Постанову №515 «Про врегулювання ситуації на валютному ринку України» (далі – Постанова №515).

Документом запроваджено обов'язковий продаж на міжбанківському валютному ринку України наступних надходжень в іноземній валюті:

- переказів на користь юридичних осіб, які не є уповноваженими банками;
- надходжень на рахунки фізичних осіб-підприємців;
- переказів на користь іноземних представництв (крім офіційних представництв);
- надходжень на рахунки, відкриті в уповноважених банках для ведення спільної діяльності без створення юридичної особи;
- надходжень в іноземній валюті на рахунки резидентів, відкриті за межами України на підставі індивідуальних ліцензій Національного банку України.

Зазначені кошти підлягають обов'язковому продажу на міжбанківському валютному ринку у розмірі 100%.

Разом з тим встановлено перелік випадків, в яких не здійснюється обов'язковий продаж надходжень із-за кордону в іноземній валюті на міжбанківському валютному ринку України. Серед них:

- надходження на користь держави або під державні гарантії;
- платежі за кредитами, позиками, що залучаються відповідно до міжнародних договорів України;
- надходження на кореспондентські рахунки банків-нерезидентів в іноземній валюті, відкриті в уповноважених банках, тощо.

Прийнята 28 серпня 2014 року Постанова Правління Національного банку України №534 «Про внесення змін до постанови Правління Національного банку України від 20 серпня 2014 року №515» конкретизувала деякі заходи, запроваджені попереднім документом. Зокрема, було уточнено, що обов'язковий продаж валютних надходжень здійснюється виключно на наступний день після зарахування таких коштів на розподільчий рахунок.

Результатом реалізації окреслених Постановами №515 та №534 заходів стане посилення контролюючого і моніторингового впливу НБУ з метою збалансування ситуації на валютному ринку України.

Постанова №515 містить норму, згідно з якою НБУ здійснюватиме постійний щоденний моніторинг роботи уповноважених банків з метою перевірки добросовісного характеру платежів за операціями клієнтів. З цією метою Національний банк України має право вимагати від банків призупинення проведення операцій, що мають підвищений ризик їх використання з протиправною метою, та отримувати документи, що підтверджують добросовісний характер здійснення таких операцій. Передбачено надання банками наприкінці робочого дня за встановленою формою розгорнутої заявки щодо загального обсягу обов'язкового продажу іноземної валюти, запланованого на наступний робочий день.

Регулятивні заходи також торкнулися механізму реалізації експортно-імпортних операцій. Установлено, що розрахунки за операціями з експорту та імпорту товарів здійснюються у строк, який не перевищує 90 календарних днів. Згідно з офіційною позицією НБУ, застосування таких тимчасових заходів з боку регулятора сприятиме стабілізації ситуації на валютному ринку і обумовлене вкрай складною суспільно-політичною ситуацією в країні.

Окремо підкреслено, що уповноважені банки не можуть знімати з контролю експортні операції клієнтів на підставі документів про припинення зобов'язань зарахуванням зустрічних однорідних вимог – надходження в іноземній валюті за експортними операціями клієнтів мають бути продані в повному обсязі в установленому порядку. За словами Голови НБУ Валерії Гонтаревої, це цілком логічний та очікуваний крок, враховуючи вкрай складну суспільно-політичну ситуацію в країні.

З метою зменшення негативного впливу штучного «розгойдування курсу», встановлено, що уповноважені банки не повинні допускати надання кредитів в іноземній валюті клієнтам (юридичним особам, фізичним особам-підприємцям та постійним представництвам юридичних осіб-нерезидентів) з метою використання цієї іноземної валюти на внутрішньому ринку України. Такі кредити можуть надаватися виключно для оплати зовнішньоекономічних зобов'язань клієнтів. Це обмеження скорочує можливий перелік напрямів інвестування іноземної валюти комерційними банками до проведення операцій на міжбанківському валютному ринку, купівлі ВОВДП та надання кредитів клієнтам-експортерам. Враховуючи порівняно невелику кількість клієнтів банків, що мають джерела валютної виручки, та заборону щодо відображення операцій за умовами «своп» на балансових рахунках комерційних банків, на думку НРА «Рюрік», слід очікувати збільшення обсягів придбання банками ВОВДП.

РЕЗЮМЕ

Правлінням Національного банку України 20 серпня 2014 року було прийнято Постанову №515 «Про врегулювання ситуації на валютному ринку України». Документом запроваджено обов'язковий продаж на міжбанківському валютному ринку України надходжень в іноземній валюті в повному обсязі.

Прийнята 28 серпня 2014 року Постанова Правління Національного банку України №534 «Про внесення змін до постанови Правління Національного банку України від 20 серпня 2014 року №515» конкретизувала деякі заходи, запроваджені попереднім документом. Зокрема, було уточнено, що обов'язковий продаж валютних надходжень здійснюється виключно на наступний день після зарахування таких коштів на розподільчий рахунок.

Постановою №515 додатково зазначено, що розрахунки за операціями з експорту та імпорту товарів здійснюються у строк, що не перевищує 90 календарних днів. Згідно з офіційною позицією НБУ, застосування таких тимчасових заходів з боку регулятора сприятиме стабілізації ситуації на валютному ринку і обумовлене вкрай складною суспільно-політичною ситуацією в країні.

З метою зменшення негативного впливу штучного «розгойдування курсу», встановлено, що уповноважені банки не повинні допускати надання кредитів в іноземній валюті клієнтам з метою використання цієї іноземної валюти на внутрішньому ринку України. Такі кредити можуть надаватися виключно для оплати зовнішньоекономічних зобов'язань клієнтів.

НБУ попередив українські банки про використання жорстких методів впливу за порушення встановлених заходів або здійснення операцій, що здійснюються заради ухилення від виконання уведених регулятором адміністративних обмежень.

В продовження та за підсумком дії пакету стабілізаційних заходів, враховуючи актуальні ризики та невизначеності подальшого розвитку економіки та фінансових ринків, Правління Національного банку України ухвалило постанову від 29.08.2014 р. №540 «Про введення додаткових механізмів для стабілізації грошово-кредитного та валютного ринків України» (далі – Постанова №540).

Запроваджені Постановою №540 заходи діятимуть три місяці: з 02 вересня 2014 року до 02 грудня 2014 року, та, за офіційною позицією НБУ, спрямовані недопущення використання фінансової системи України для відмивання грошей і фінансування тероризму та створення належних умов для ефективного використання діючих механізмів контролю, спрямованих на запобігання відпливу капіталу та призупинення проведення операцій, що мають підвищений ризик їх використання з протиправною метою.

Постанова №540 зберігає більшість норм, запроваджених попередніми документами стабілізаційного пакету заходів НБУ, та додає низку нових.

Одним з найвагоміших нововведень є зниження нормативу відкритої валютної позиції банку з 5% до 1%, що має на меті збільшення пропозиції іноземної валюти та, потенційно, зміцнення гривні.

На термін дії Постанови №540 видача готівкових коштів у межах України за електронними платіжними засобами, що емітовані як резидентами, так і нерезидентами, буде здійснюватися виключно в гривнях. Підкреслюємо, що така практика є загальноприйнятною у багатьох розвинутих країнах, зокрема США та країнах ЄС, тому, вірогідно, буде збережена і у випадку стабілізації ситуації на ринку.

Новим документом змінено порядок отримання міжнародних переказів на користь фізичних осіб. Так, раніше обов'язковому конвертуванню підлягали лише надходження, що в сумі перевищували 150 000 грн., а починаючи з 02.09.2014 р. – будь-яка сума іноземної валюти, переказана з-за кордону на користь фізичної особи-резидента і нерезидента для виплати готівкою без відкриття рахунку, виплачується одержувачу виключно в гривнях.

Додатково, на період дії Постанови №540, операційний день банку триває до 18:00. Операції банку, що здійснюються після закінчення операційного дня, відображаються банком на наступний день.

Постановою №540 збережено встановлені попередньо норми щодо обмеження суми продажу іноземної валюти приватним особам, видачі коштів з валютних депозитів, поточних та вкладних рахунків в національній валюті, тощо.

В продовження заходів з підсилення контрольного та моніторингового впливу НБУ, з метою недопущення недобросовісної практики проведення валютних операцій, зокрема купівлі іноземної валюти за фіктивними угодами, які мають на меті використання коштів з протиправною метою, уповноважені банки зобов'язано формувати реєстр з купівлі іноземної валюти. Керівники банків мають взяти під особистий контроль здійснення банками операцій з торгівлі іноземною валютою на міжбанківському валютному ринку України.

Враховуючи, що валютний ринок, навіть з урахуванням вже прийнятих заходів, продовжує існувати в стані невизначеності, а також зважаючи на досить часте проведення зустрічей між керівництвом НБУ та очільниками найбільших українських банків, найближчим часом варто очікувати прийняття додаткових стабілізаційних заходів.

Аналітичний департамент НРА «Рюрік» буде відслідковувати реалізацію положень стабілізаційних нормативно-правових актів НБУ, а також їх вплив на діяльність банківської системи та валютного ринку України.

В продовження та за підсумком дії пакету стабілізаційних заходів, враховуючи актуальні ризики та невизначеності подальшого розвитку економіки та фінансових ринків, Правління Національного банку України ухвалило постанову від 29.08.2014 р. №540 «Про введення додаткових механізмів для стабілізації грошово-кредитного та валютного ринків України».

Постанова №540 зберігає більшість норм, запроваджених попередніми документами стабілізаційного пакету, та додає низку нових. Одним з найвагоміших нововведень є зниження нормативу відкритої валютної позиції банку з 5% до 1%, що має на меті збільшення пропозиції іноземної валюти та, потенційно, зміцнення гривні.

Видача готівкових коштів у межах України за електронними платіжними засобами, що емітовані як резидентами, так і нерезидентами, буде здійснюватися виключно в гривнях. Підкреслюємо, що така практика є загальноприйнятною у багатьох розвинутих країнах, зокрема США та країнах ЄС, тому, вірогідно, буде збережена і у випадку стабілізації ситуації на ринку.

Змінено порядок отримання міжнародних переказів на користь фізичних осіб. Будь-яка сума іноземної валюти, переказана з-за кордону на користь фізичної особи-резидента і нерезидента для виплати готівкою без відкриття рахунку, виплачується одержувачу виключно в гривнях.

Відповідальний за випуск:

Директор з розвитку НРА «Рюрік»,
к.е.н. Долінський Леонід Борисович,
тел. (044) 383-04-76

Відповідальний аналітик:

Фінансовий аналітик
Ярош Станіслава Сергіївна,
тел. (044) 484-00-53, вн. 109

**НРА «Рюрік»
+ 04053 Україна, м. Київ, вул. Артема, 52а
+38 (044) 383-04-76, +38 (044) 484-00-53
e-mail: info@rurik.com.ua
www.rurik.com.ua**